

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 22. februarja 2018¹

Zadeva C-20/17

Vincent Pierre Oberle

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,
ki ga je vložilo Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Evropsko potrdilo o dedovanju – Splošna pristojnost sodišča države članice za odločanje o celotnem dedovanju – Ureditev druge države članice, s katero je uvedeno nacionalno potrdilo o dedovanju, ki se uporablja za podobne namene“

I. Uvod

1. Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju² se uporablja od 17. avgusta 2015. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe je tretji po vrsti, v katerem sodišče države članice Sodišče prosi za razlago določb te uredbe.³

2. Tokrat se dvomi predložitvenega sodišča nanašajo na razmerje med Uredbo št. 650/2012 in nacionalnimi predpisi o dedovanju. Natančneje, Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija) želi ugotoviti, ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 urejena pristojnost tudi v zvezi s postopki, ki se nanašajo na izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. To bi pomenilo, da države članice glede tega ne morejo določiti pravil, s katerimi je nacionalna pristojnost urejena drugače kot v tej uredbi.

3. To vprašanje je zelo zapleteno, praktični pomen sodbe Sodišča, ki bo izdana v tej zadevi, pa je širši kot v primeru zadeve Mahnkopf⁴. Naj pripomnim, da se zadeva Mahnkopf, o kateri Sodišče še odloča, nanaša na posamično ureditev nemškega prava. V obravnavani zadevi pa gre za rešitev vprašanja, ki bi bilo lahko pomembno za vse države članice, v katerih lahko nacionalna potrdila o dedovanju izdajajo sodni organi.⁵

¹ Jezik izvirnika: poljščina.

² UL 2012, L 201, str. 107.

³ Sodišče je o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ki je bil predložen prvi, že razsodilo v sodbi z dne 12. oktobra 2017, Kubička (C-218/16, EU:C:2017:755, točki 53 in 54). Sodišče o drugem predlogu za sprejetje predhodne odločbe še ni odločilo. Sklepne predloge v tej zadevi sem predstavil 13. decembra 2017. Glej moje sklepne predloge v zadevi Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, točka 90).

⁴ Glej opombo 3.

⁵ Velja pripomniti, da je Sodišče 24. novembra 2017 prejelo predlog za sprejetje predhodne odločbe, v katerem poljsko sodišče prosi za razjasnitev dvomov, povezanih z izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju s strani izvensodnih organov, konkretno notarjev. Gre za predlog za sprejetje predhodne odločbe v zadevi WB, C-658/17.

II. Pravni okvir

A. *Pravo Unije*

4. Člen 3(1)(g) in (2) Uredbe št. 650/2012 določa:

„g) ‚odločba‘ pomeni vsako odločbo v dednih zadevah, ki jo izda sodišče države članice, ne glede na to, kako je odločba poimenovana, vključno s sklepom sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka; [...].

2. V tej uredbi izraz ‚sodišče‘ pomeni vsak sodni organ ter vse druge organe in pravne strokovnjake, pristojne za dedne zadeve, ki izvajajo sodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese sodni organ, ali pod nadzorom sodnega organa, če ti drugi organi in pravni strokovnjaki zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice strank do zaslišanja in so odločbe, ki jih izdajo, po pravu države članice, v kateri delujejo:

(a) lahko predmet pritožbe, naslovljene na sodni organ, ali predmet ponovne preučitve s strani tega organa ter

(b) imajo podobno veljavo in učinek kot odločba sodnega organa glede iste zadeve. [...]“

5. Člen 4 Uredbe št. 650/2012, naslovljen „Splošna pristojnost“, iz poglavja II te uredbe, naslovljenega „Pristojnost“, določa:

„Sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče, so pristojna za odločanje o celotnem dedovanju.“

6. Člen 62, naslovljen „Uvedba evropskega potrdila o dedovanju“, določa:

„1. Ta uredba uvaja evropsko potrdilo o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: potrdilo), ki se izda za uporabo v drugi državi članici in ima učinke, ki so navedeni v členu 69.

2. Uporaba potrdila ni obvezna.

3. Potrdilo ne nadomešča nacionalnih dokumentov, ki se za podobne namene uporabljajo v državah članicah. Vendar potrdilo, potem ko je bilo izdano za uporabo v drugi državi članici, učinkuje, kot je navedeno v členu 69, tudi v državi članici, katere organi so ga izdali v skladu s tem poglavjem.“

B. *Nemško pravo*

7. Člen 105 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (zakon o postopku v družinskih in nepravdnih zadevah, v nadaljevanju: FamFG) v različici z dne 17. decembra 2008, ki se uporablja od 1. septembra 2009, določa:

„V drugih postopkih na podlagi tega zakona so pristojna nemška sodišča, če je nemško sodišče krajevno pristojno.“

8. V nemškem pravu se krajevna pristojnost v zapuščinskih zadevah določa na podlagi člena 343 FamFG. Ta člen, kakor je bil spremenjen z Gesetz zum Internationalen Erbrecht und zur Änderung von Vorschriften zum Erbschein sowie zur Änderung sonstiger Vorschriften (zakon o mednarodnem dednem pravu in o spremembi predpisov o potrdilu o dedovanju ter drugih predpisov) z dne 29. junija 2015 in ki se je začel uporabljati 17. avgusta 2015, določa:

„1. Krajevno pristojno je sodišče, na območju katerega je imel zapustnik ob smrti svoje običajno prebivališče.

2. Če zapustnik ob smrti ni imel običajnega prebivališča na nacionalnem ozemlju, je pristojno sodišče, na območju katerega je imel zapustnik na nacionalnem ozemlju svoje zadnje običajno prebivališče.

3. Če ni podana pristojnost na podlagi odstavkov 1 in 2, je pristojno Amtsgericht Schöneberg [(okrajno sodišče Schöneberg)] v Berlinu, če je zapustnik nemški državljan ali če se premoženje iz zapuščine nahaja na nacionalnem ozemlju. [...]“

III. Dejansko stanje spora, ki je predmet postopka v glavni stvari, in vprašanje za predhodno odločanje

9. Adrien Théodore Oberle, francoski državljan, ki je imel zadnje običajno prebivališče v Franciji, je preminil 28. februarja 2015. Preživela sta ga dva sinova. Eden od njiju je Vincent Pierre Oberle, ki je začel postopek pred predložitvenim sodiščem. Zapuščina se nahaja v Franciji in Nemčiji.

10. Francosko sodišče je izdalo nacionalno potrdilo o dedovanju, v katerem je bilo ugotovljeno, da V. P. Oberle in njegov brat dedujeta vsak po eno polovico zapuščine.

11. V. P. Oberle je nato pri Amtsgericht Schöneberg (okrajno sodišče Schöneberg, Berlin, Nemčija) kot sodišču, ki je na podlagi členov 105 in 343(3), prvi stavek, FamFG pristojno za zadeve v zvezi z dedovanjem po A. T. Oberleju, zaprosil za izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju, ki se nanaša na del zapuščine v Nemčiji. V tem potrdilu naj bi bilo ugotovljeno, da na podlagi francoskega prava to premoženje dedujeta V. P. Oberle in njegov brat.

12. Vendar se je Amtsgericht Schöneberg (okrajno sodišče Schöneberg) na podlagi člena 4 Uredbe št. 650/2012 in člena 15 te uredbe izreklo za nepristojno za izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju. Menilo je, da v zvezi s postopkom, ki se nanaša na predlog V. P. Oberleja, za ugotavljanje mednarodne pristojnosti ni mogoče uporabiti določb nemškega prava. Namesto nacionalnih določb se morajo po njegovem mnenju namreč uporabiti določbe Uredbe št. 650/2012. To pomeni, da za odločanje o celotnem dedovanju – torej tudi o predlogu V. P. Oberleja – niso pristojna nemška, temveč francoska sodišča kot sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče.

13. V. P. Oberle je zoper sklep Amtsgericht Schöneberg (okrajno sodišče Schöneberg) vložil pritožbo pri predložitvenem sodišču.

IV. Vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

14. V teh okoliščinah je Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu) odločilo, da se postopek prekine, Sodišču pa se predloži to vprašanje za predhodno odločanje:

„Ali je treba člen 4 Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da določa tudi izključno mednarodno pristojnost za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju v posamezni državi članici, ki jih evropsko potrdilo o dedovanju ne nadomešča (glej člen 62(3) Uredbe št. 650/2012), kar ima za posledico, da se določbe nacionalnega prava glede mednarodne pristojnosti za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki od tega odstopajo – kot na primer v Nemčiji člen 105 FamFG – kot nezdržljive s pravom Unije, katerega uporaba ima prednost, ne uporabljajo?

15. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je sodno tajništvo Sodišča prejelo 18. januarja 2017.

16. Pisna stališča so predložile nemška, poljska in portugalska vlada ter Evropska komisija. Nemška, francoska in poljska vlada ter Komisija so se udeležile obravnave, ki je bila opravljena 23. novembra 2017.

V. Analiza

A. Uvodni preudarki

17. Vprašanje za predhodno odločanje je bilo oblikovano tako, da bi se lahko zdelo, da želi predložitveno sodišče razjasniti, ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 določena „izključna pristojnost“ v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju.

18. Vendar je treba opozoriti, da ima pojem „izključna pristojnost“ v kontekstu določb, s katerimi je urejen mednarodni civilni postopek, poseben pomen.

19. V okviru pravil bruseljskega sistema je Sodišče pojasnilo, da pomenijo določbe, s katerimi je določena izključna pristojnost, izjemo od splošnih pravil o pristojnosti⁶ in da se uveljavljajo s posebno močjo tako za osebe, na katere se nanašajo, kot za sodišče.⁷ Na primer, stranke uporabe teh določb načeloma ne morejo izključiti s tem, da to določijo v dogovoru ali da se spustijo v postopek.

20. Vendar se mi zdi, da za odgovor na vprašanje za predhodno odločanje to, ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 določena „izključna pristojnost“ v zgoraj opisanem smislu, ni upoštevno. Države članice lahko namreč z nacionalnimi določbami pravila prava Unije o pristojnosti spreminjajo le, če dopustnost tega izhaja iz vsebine teh pravil, in sicer tudi v primeru, ko se nanašajo na neizključno pristojnost.

21. Z vprašanjem za predhodno odločanje želi predložitveno sodišče zato v bistvu izvedeti, ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 urejena pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju.

22. Za odgovor na to vprašanje bo treba najprej preučiti, ali so nacionalna potrdila o dedovanju in z njimi povezani postopki zajeti s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012.

6 Glej sodbo z dne 12. maja 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, točka 30).

7 Glej sodbo z dne 13. julija 2006, GAT (C-4/03, EU:C:2006:457, točka 24).

B. Ali so nacionalna potrdila o dedovanju zajeta s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012?

1. Nacionalna potrdila o dedovanju v pravu držav članic

23. Iz izsledkov primerjalnih študij je razvidno, da se nacionalna potrdila o dedovanju, ki se uporabljajo v nekaterih državah članicah, med seboj zelo razlikujejo.

24. Če se kot merilo upošteva to, kateri organ sodeluje pri izdaji nacionalnega potrdila o dedovanju, je mogoče razločiti tri kategorije takih potrdil: sodna potrdila, potrdila, ki jih izdajo notarji, in potrdila, ki jih izdajo zasebniki.⁸ Vendar to merilo za opredelitev narave nacionalnih potrdil o dedovanju ni zanesljivo, saj tudi znotraj teh kategorij med rešitvami, ki so privzete v posameznih državah članicah, obstajajo zelo velike razlike. Te razlike se nanašajo na naravo nacionalnih potrdil o dedovanju, obseg in način preverjanj, ki so podlaga za vanje vnesene podatke, ter učinke teh potrdil.⁹

25. Če poenostavimo, je v vsakem primeru mogoče izhajati iz tega, da so v nacionalnih potrdilih o dedovanju prikazani podatki, ki se nanašajo na dedovanje po določeni osebi, vključno s podatki o osebah, ki jim v zvezi s smrtjo zapustnika pripadejo določene pravice. Ta potrdila običajno omogočajo dokazovanje teh dejstev v razmerju do javnih organov in tretjih oseb.¹⁰

2. Nacionalna potrdila o dedovanju v kontekstu Uredbe št. 650/2012

26. V Uredbi št. 650/2012 izraz „nacionalno potrdilo o dedovanju“ sploh ni uporabljen. Je pa v njej mogoče najti formulacijo, ki se nanaša na „nacionaln[e] dokument[e], ki se za podobne namene[, za kakršne se uporablja evropsko potrdilo o dedovanju,] uporabljajo v državah članicah“, ki jih v skladu s členom 62(3) Uredbe št. 650/2012 in prvim stavkom uvodne izjave 67 te uredbe evropsko potrdilo o dedovanju „ne nadomešča“.

27. V skladu s pojasnili iz drugega stavka uvodne izjave 67 Uredbe št. 650/2012 je evropsko potrdilo o dedovanju namenjeno temu, da z njim – med drugim – dediči v državi članici, ki ni ta, v kateri je bilo potrdilo izdano, dokažejo svoj status ter pravice in pooblastila. Nacionalni dokumenti s podobnim namenom pa so ravno nacionalna potrdila o dedovanju.¹¹

28. Tudi predložitveno sodišče nacionalno potrdilo o dedovanju, na katerega se nanaša postopek v glavni stvari, obravnava kot „nacionalni dokument“ iz člena 62(3) Uredbe št. 650/2012. Vprašanje za predhodno odločanje se namreč nanaša na „nacionaln[a] potrdil[a] o dedovanju [...], ki jih evropsko potrdilo o dedovanju ne nadomešča“. Predložitveno sodišče se v samem vprašanju izrecno sklicuje na člen 62(3) Uredbe št. 650/2012.

3. Nacionalno potrdilo o dedovanju in področje uporabe Uredbe št. 650/2012

29. Izhodišče za nadaljnja preudarjanja je razjasnitev, ali nacionalna potrdila o dedovanju sploh spadajo na področje uporabe Uredbe št. 650/2012.

⁸ J. Basedow, A. Dutta, C. Bauer in drugi, Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, vol. 74, 2010, št. 266.

⁹ B. Laukemann, The European Certificate of Succession: Portrait of a New Instrument in European Private International Law, v: B. Hess, M. Bergström, E. Storskrubb (editors), *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Oxford, Hart Publishing, Oxford, 2016, str. 164.

¹⁰ Glej Deutsches Notarinstitut (en coopération avec H. Dörner et P. Lagarde), *Étude de droit comparé sur les règles de conflits de juridictions et de conflits de lois relatives aux testaments et successions dans les Etats membres de l'Union Européenne. Rapport Final: Synthèse et Conclusions*, http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm, str. 76–86; P. Wautelet, v: A. Bonomi, P. Wautelet, *Le droit européen des successions, Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, 2e éd., Bruselj, Bruylant, 2016, str. 772–775.

¹¹ Glej točko 25 teh sklepnih predlogov.

a) *Stališča strank*

30. To vprašanje sta neposredno obravnavali le poljska vlada v pisnem stališču in Komisija v stališčih, predstavljenih na obravnavi. Obe menita, da so nacionalna potrdila o dedovanju in postopki za njihovo izdajo zajeti s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012.

31. Posredno je to vprašanje obravnavala tudi nemška vlada. Po mnenju te vlade iz člena 62(3) Uredbe št. 650/2012 izhaja, da se nacionalne določbe, s katerimi je urejeno izdajanje takih potrdil, uporabljajo vzporedno z določbami Uredbe št. 650/2012. Podobno stališče zastopa tudi portugalska vlada.

b) *Člen 1 Uredbe št. 650/2012 kot določba, s katero je opredeljeno področje uporabe te uredbe*

32. V Uredbi št. 650/2012 so določena pravila materialnega prava (kolizijska pravila) in pravila mednarodnega civilnega postopka (pravila o pristojnosti). Področje uporabe *ratione materiae* Uredbe št. 650/2012, ki je opredeljeno v členu 1 te uredbe, je načeloma enako za obe vrsti določb.¹²

33. Uredba se nanaša na zadeve dedovanja (člen 1(1), prvi stavek, te uredbe). Vprašanja, ki so iz področja uporabe Uredbe št. 650/2012 izključena, so navedena v členu 1(2) te uredbe. Vendar gre za vsebinska vprašanja, ki načeloma ne zadevajo pravnih instrumentov in postopkov v zvezi z dednimi zadevami.

34. Izjema je do neke mere člen 1(2), točka l, s katerim so iz področja uporabe Uredbe št. 650/2012 izključeni vpis pravic na nepremičninah ali premičninah v register ter pravne zahteve za takšen vpis in učinki tega vpisa ali nevpisa.¹³ V členu 1(2) Uredbe št. 650/2012 ni določb, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da drugi pravni instrumenti in postopki, ki se nedvomno nanašajo na dedovanje, niso zajeti s področjem uporabe te uredbe.

c) *Pomen člena 62(3) Uredbe št. 650/2012 za določitev področja uporabe te uredbe*

35. Postavlja se vprašanje, ali je za izključitev nacionalnih potrdil o dedovanju iz področja uporabe Uredbe št. 650/2012 morda odločilen člen 62(3), prvi stavek, te uredbe, ki določa, da evropsko potrdilo o dedovanju „ne nadomešča“ nacionalnih dokumentov, ki se za podobne namene uporabljajo v državah članicah.

36. V teoriji je bilo izraženo mnenje, da je s členom 62(3), prvi stavek, Uredbe št. 650/2012 opredeljeno razmerje med evropskim potrdilom o dedovanju in nacionalnimi potrdili o dedovanju. Namen te določbe naj ne bi bil v tem, da se nacionalna potrdila o dedovanju izključi iz področja uporabe pravil o pristojnosti iz Uredbe št. 650/2012.¹⁴

37. S tem se strinjam. Opozoriti je treba, da iz člena 62(2) Uredbe št. 650/2012 izhaja, da uporaba evropskega potrdila o dedovanju ni obvezna. V skladu z navedbo iz drugega stavka uvodne izjave 69 Uredbe št. 650/2012 osebam, ki lahko zaprosijo za evropsko potrdilo o dedovanju, tega potrdila ni treba uporabiti. Te osebe lahko namreč uporabijo „druge instrumente, ki so na voljo v skladu s to uredbo (odločbe, javne listine ali sodne poravnave)“. Gre torej za uporabo teh instrumentov za iste

¹² Glej moje sklepne predloge v zadevi Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, točka 90).

¹³ V zvezi s tem glej sodbo z dne 12. oktobra 2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, točki 53 in 54).

¹⁴ V tem smislu M. Margoński, *Wyłączny charakter jurysdykcji wynikającej z art. 4 unijnego rozporządzenia spadkowego (analiza na kanwie pytania prejudycjalnego w sprawie C-20/17, Oberle), Polski Proces Cywilny*, 2017, št. 3, str. 447. V okviru razlage te določbe je bilo v teoriji obravnavanih več možnih načinov oblikovanja medsebojnih razmerij med evropskim potrdilom o dedovanju in nacionalnimi potrdili o dedovanju. Glej A. Fötschl, *The Relationship of the European Certificate of Succession to National Certificates*, v A. Bonomi, Ch. Schmid (editeurs), *Successions internationales. Réflexions autour du futur règlement européen et de son impact pour la Suisse. Actes de la 22e Journée de droit international privé du 19 mars 2010 à Lausanne*, Genève, 2010, str. 101; D. Stamatiadis, v: H. Pamboukis (editor), *EU Succession Regulation No 650/2012: A Commentary*, Oxford, C. H. Beck, Hart Publishing, 2017, str. 591.

namene, za katere se lahko uporablja evropsko potrdilo o dedovanju. K tem instrumentom je treba prišteti tudi nacionalna potrdila o dedovanju. Načeloma naj bi se namreč uporabljala za podobne namene kot evropsko potrdilo o dedovanju.¹⁵ To pomeni, da so nacionalna potrdila o dedovanju torej prav tako – če uporabim izraz iz uvodne izjave 69 Uredbe št. 650/2012 – „na voljo“ v skladu s to uredbo.

38. Enak sklep izhaja iz razlage člena 62(3) Uredbe št. 650/2012, oprte na predpostavki, da so nacionalna potrdila o dedovanju namenjena za uporabo na ozemlju dane države članice. To bi lahko pomenilo, da evropsko potrdilo o dedovanju „ne nadomešča“ nacionalnih potrdil o dedovanju, saj se izda za uporabo v državah članicah, ki niso država članica, katere organi so pristojni za izdajo takega potrdila (člen 62(1) Uredbe št. 650/2012).

39. V tem okviru se ne bi hotel spustiti v oblikovanje dokončnega odgovora na vprašanje, v zvezi s katerim imam dvome in ki se nanaša na možnost sprejetja takega razlikovanja v zvezi z namembnostjo potrdil o dedovanju. Vendar je treba ugotoviti, da so se nacionalna potrdila o dedovanju doslej lahko uporabljala tudi v drugih državah članicah. Ni podlage za sklepanje, da je želel zakonodajalec Unije ta položaj spremeniti. Glede na drugi stavek uvodne izjave 69 Uredbe št. 650/2012 lahko zainteresirane stranke namreč uporabijo druge instrumente za enake namene, kot jih ima evropsko potrdilo o dedovanju.

d) Vmesni sklep

40. Področje uporabe Uredbe št. 650/2012 je bilo opredeljeno tako, da se ta uredba, kar zadeva kolizijska pravila in pravila o pristojnosti, uporabi za vsa vprašanja v zvezi z dedovanjem, razen če je izključitev nekega vprašanja iz področja uporabe Uredbe v njej izrecno določena. Iz Uredbe št. 650/2012 ni razvidna izključitev, ki bi se nanašala na nacionalna potrdila o dedovanju in z njimi povezane postopke.

41. Zato menim, da so pravni instrumenti, kakršni so nacionalna potrdila o dedovanju in postopki, ki se nanje nanašajo, zajeti s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012. Vendar to še ne pomeni odgovora na vprašanje, ali je nacionalno potrdilo o dedovanju, kakršno je predmet postopka v glavni stvari, „odločba“ ali „javna listina“ v smislu te uredbe.

C. Ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 urejena pristojnost tudi v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju

42. V osrednjem delu analize vprašanja za predhodno odločanje je treba preučiti, ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 urejena pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, kot je to, na katero se nanaša postopek v glavni stvari.

43. Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja, da v Uredbi št. 650/2012 ni določb, s katerimi je neposredno urejena pristojnost za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. Če bi se člen 4 Uredbe št. 650/2012 nanašal na nacionalna potrdila o dedovanju, bi bil člen 64(1) navedene uredbe, ki se nanaša na evropsko potrdilo o dedovanju, odvečna določba.

¹⁵ Glej točko 27 teh sklepnih predlogov.

44. Predložitveno sodišče meni, da se člen 4 Uredbe št. 650/2012 tudi ob predpostavki, da je z njim urejena pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ne bi mogel uporabiti v postopku v glavni stvari. Taka uporaba bi bila podana, če bi nacionalno potrdilo o dedovanju, kakršno je to, na katero se nanaša postopek v glavni stvari, pomenilo „odločbo“ v smislu Uredbe. Vendar po mnenju predložitvenega sodišča ni tako. Čeprav se to potrdilo izda v postopku za izdajo sklepa, so v njem zajete le dejanske ugotovitve. Vanj se ne vnesejo nobeni elementi, ki bi lahko postali pravnomočni.

1. Stališča strank

45. Medtem ko nemška, francoska in portugalska vlada menijo, da s členom 4 Uredbe št. 650/2012 ni urejena mednarodna pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, pa poljska vlada in Komisija zagovarjata nasprotno stališče.

46. Nemška vlada meni, da je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 urejena pristojnost v zvezi s postopki, v katerih se izdajo „odločbe“; nacionalno potrdilo o dedovanju, ki je predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe, pa nima te narave. Zakonodajalec Unije po mnenju nemške vlade nacionalnih potrdil o dedovanju ne obravnava kot „odločbe“, saj jih v členu 62(3) Uredbe št. 650/2012 opredeljuje kot „nacionalne dokumente“. To, da nacionalno potrdilo o dedovanju izda sodišče, ne vpliva na opredelitev tega potrdila v skladu z Uredbo št. 650/2012. Kljub temu ga namreč ni mogoče šteti za „odločbo“.

47. V tem smislu je v svojih stališčih razlogovala tudi francoska vlada, ki se strinja, da se za „odločbo“ lahko šteje tako nacionalno potrdilo o dedovanju, ki ga sodišče izda v okviru izvajanja sodnih funkcij. Take narave pa nimajo opravila v zvezi z izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, če gre pri njih le za ugotavljanje nekega dejanskega položaja, ne da bi bil ta predmet presoje in ne da bi bilo v tem okviru mogoče sprejeti ukrepe po uradni dolžnosti.

48. Portugalska vlada pa navaja, da bi bilo treba nacionalno potrdilo o dedovanju, na katero se nanaša postopek v glavni stvari, obravnavati – podobno kot evropsko potrdilo o dedovanju – kot hibriden instrument. To pomeni, da se člen 4 Uredbe št. 650/2012 v postopku v glavni stvari ne more uporabiti.

49. Komisija pa meni, da lahko države članice samostojno odločajo, kateri organ bo pristojen za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. Vendar mora država članica v primeru, če to nalogo poveri sodiščem, sprejeti posledice take odločitve. Nacionalno potrdilo o dedovanju, ki ga izda sodišče, namreč pomeni – kot navaja tudi poljska vlada – „odločbo“ v smislu člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012, in sicer ne glede na to, kaj v zvezi s tem izhaja iz nacionalnega prava.

50. V svojih stališčih se stranke načeloma sklicujejo na dvotirno argumentacijo predložitvenega sodišča, pri kateri gre v veliki meri za sintezo stališč, ki so v zvezi z obravnavanim vprašanjem zastopana v teoriji. Nekateri avtorji trdijo, da se pravila o pristojnosti iz Uredbe št. 650/2012 ne uporabijo v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju,¹⁶ medtem ko drugi menijo, da je z Uredbo – razen začasne ukrepe iz člena 19 te uredbe – nacionalna pristojnost v zapuščinskih zadevah urejena na splošno, tako da Uredba nadomesti vse tozadevne nacionalne določbe.¹⁷

2. Uvodna opomba

51. Menim, da obstajata dva načina razlogovanja, na podlagi katerih je mogoče priti do odgovora, ki bo koristen za predložitveno sodišče.

52. Pri prvem gre za preučitev nacionalnega potrdila o dedovanju, kakršno je to, na katerega se nanaša postopek v glavni stvari. Gre za to, da bi se ga opredelilo bodisi kot „odločbo“ v smislu člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 bodisi kot „javno listino“ v smislu člena 3(1)(i) te uredbe. Če bi se ga lahko štelo za „javno listino“, bi bilo morda mogoče sklepati, da sodišča države članice načeloma niso vezana na pravila o pristojnosti, saj v Uredbi ni določeno, kateri organi lahko sestavljajo take instrumente.

53. Druga možnost pa je, da se z razlago člena 4 Uredbe št. 650/2012 skuša razjasniti, ali je s to določbo pristojnost urejena za vse postopke v dednih zadevah, ki jih vodijo sodni organi držav članic.

54. Menim, da je na podlagi argumentov, ki sta jih predstavili poljska vlada in Komisija, posredno mogoče sklepati v prid tej možnosti. To bi pomenilo, da opredelitev nacionalnega potrdila, kakršno je predmet postopka v glavni stvari, za odgovor na vprašanje za predhodno odločanje pravzaprav ni upoštevna.

55. V teh sklepnih predlogih bom uporabil drugega od teh načinov razlogovanja. Izhodišče za nadaljnjo analizo bo ugotovitev, ali je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 pristojnost urejena za vse postopke v dednih zadevah, ki tečejo pred sodnimi organi držav članic.

56. Le če bo odgovor na tako oblikovano vprašanje nikalen, bo treba razjasniti, ali pomeni nacionalno potrdilo o dedovanju, kakršno je to, na katerega se nanaša postopek v glavni stvari, „odločbo“ ali „javno listino“ v smislu te uredbe.

3. Jezikovna razlaga

57. Za ugotavljanje področja uporabe pravila iz člena 4 Uredbe št. 650/2012 na podlagi jezikovne razlage zaradi razjasnitve, ali se to pravilo nanaša tudi na postopke za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, kot je to, na katerega se nanaša postopek v glavni stvari, je potrebna razlaga pomena, ki ga imata pojma „sodišče“ in „za odločanje o celotnem dedovanju“ v okviru te uredbe.

16 Ch. Dorsel, Remarques sur le certificat successoral européen, v: *Europe for Notaries. Notaries For Europe, Training 2015–2017*, str. 90-91, <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=15081>

17 K. Weitz, *Jurysdykcja krajowa w sprawach spadkowych w świetle rozporządzenia spadkowego*, v: M. Pazdan (ur.), *Nowe europejskie prawo spadkowe*, Warszawa, Wolters Kluwer, 2015, str. 42. Zdi se, da nekateri avtorji v tem okviru večji pomen pripisujejo opredelitvi nacionalnega potrdila o dedovanju in menijo, da to pomeni odločbo v smislu Uredbe št. 650/2012 – glej P. Wautelet, v: A. Bonomi, P. Wautelet, op.cit. (navedeno zgoraj v opombi 10), str. 184. V sodbi Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu, Nemčija) z dne 16. novembra 2016 (2 W 85/16, *Praxis der Freiwilligen Gerichtsbarkeit*, 2017, Heft 3, str. 129) pa je bilo izraženo mnenje, da v skladu s členom 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 „odločba“ pomeni vsako odločbo v dednih zadevah, ki jo izda sodišče države članice, ne glede na to, kako je odločba poimenovana, „torej tudi potrdilo o dedovanju“ (točka 23). Na podlagi tega je omenjeno sodišče presodilo, da nemško sodišče ni pristojno za odločanje o zadevi v zvezi z izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju, ki se nanaša na zapustnika, ki je imel zadnje običajno prebivališče v Španiji. V skladu s členom 4 Uredbe št. 650/2012 so namreč za odločanje o celotnem dedovanju pristojna sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče (točka 22).

a) Pojem „sodišče“ v okviru Uredbe št. 650/2012

58. Pojem „sodišče“ je za namene Uredbe št. 650/2012 opredeljen v njenem členu 3(2). Nanaša se na „vsak sodni organ“ ter – če so izpolnjeni nadaljnji pogoji, določeni v tej določbi – vse druge organe in pravne strokovnjake, pristojne za dedne zadeve.

59. Ob upoštevanju navedbe iz drugega stavka uvodne izjave 20 Uredbe št. 650/2012 bi moral imeti izraz „sodišče“ v tej uredbi širok pomen, tako da se ne nanaša le na „sodišča v pravem pomenu besede, ki izvajajo sodno funkcijo“, temveč tudi na druge subjekte, ki v nekaterih zadevah izvajajo sodne funkcije.

60. Na podlagi tega bi bilo mogoče sklepati, da organ, ki je formalno del sodstva zadevne države članice, vendar v okviru konkretnega postopka ne izvaja sodne funkcije, pravzaprav ni „sodišče“ v smislu Uredbe št. 650/2012.

61. Vendar je besedilo člena 3(2) Uredbe št. 650/2012 mogoče razumeti tudi tako, da nasprotuje restriktivni razlagi pojma „sodišče“ v delu, v katerem se nanaša na „sodne organe“. Ta člen namreč določa, da pojem „sodišče“ pomeni „*vsak* sodni organ“.

62. Poleg tega iz navedbe v drugem stavku uvodne izjave 20 Uredbe št. 650/2012 (pojem „sodišče“ se nanaša na „sodišča v pravem pomenu besede, ki izvajajo sodno funkcijo“) ni mogoče izpeljati preveč daljnosežnih sklepov. Iz navedbe, da je treba pojem „sodišče“ razlagati na določen način, in sicer tako, da ni dvoma, da se ta pojem ne nanaša le na sodišča, ki izvajajo sodno funkcijo, ni mogoče izpeljati jasnega sklepa, da v tem pojmu niso zajeta „sodišča v pravem pomenu besede“, ki take funkcije v konkretnem postopku ne izvajajo.

63. Ovira za tako sklepanje so tudi druge uvodne izjave Uredbe št. 650/2012, in sicer uvodne izjave 20, tretji in četrti stavek, 21, 22 in 36, v katerih je pojasnjeno, da se za „izvensodne organe“, ki ne izvajajo sodnih funkcij, pravila o pristojnosti iz te uredbe ne uporabljajo. Te uvodne izjave se namreč ne nanašajo na „sodne organe“.

64. Zato menim, da na podlagi jezikovne razlaga pojma „sodišče“ iz člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 ni mogoče sklepati, da je s členom 4 te uredbe pristojnost urejena le za postopke, v katerih sodni organ izvaja sodno funkcijo.

b) Formulacija „odločanje o celotnem dedovanju“

65. Nemška in poljska vlada ter Komisija v svojih stališčih obravnavajo posebnost nemške različice člena 4 Uredbe št. 650/2012, v katerem je govora o sodiščih države članice, ki so pristojna za „odločbe v dednih zadevah“ („Für Entscheidungen in Erbsachen“). Na podlagi nemškega besedila uredbe bi bilo mogoče sklepati, da je s to določbo pristojnost urejena le v zvezi s temi postopki, v katerih sodišča držav članic izdajo „odločbe“ v smislu člena 3(1)(g) te uredbe.

66. Vendar v preostalih jezikovnih različicah člena 4 Uredbe št. 650/2012 ni pojma „odločba“, temveč je govora le o „odločanju“¹⁸ o dednih zadevah. Besedilo nemške različice uredbe zato ne more biti merodajno glede tega vprašanja

67. V prid široki razlagi člena 4 Uredbe št. 650/2012 bi sicer lahko govorilo to, da je z njim opredeljena pristojnost za odločanje o „celotnem dedovanju“.

¹⁸ Na primer v angleški („rule“) ali francoski („statuer“) različici Uredbe št. 650/2012.

68. Težavnejše pa utegne biti ugotavljanje, kakšen pomen je treba pripisati pojmu „odločanje“ v kontekstu pravil, s katerimi je urejena pristojnost sodišč držav članic. V členu 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 je določena le opredelitev pojma „odločba“. Ni očitno, da je v določbah, ki se nanašajo na „odločanje“ s strani sodišč, pravzaprav uporabljena glagolska oblika pojma „odločba“ v smislu, kakršnega ima v skladu s členom 3(1)(g) te uredbe.

69. To ugotavljanje je še težavnejše, če se upošteva opredelitev iz člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012. Bistven razlagalni problem je v tem, da je v večini jezikovnih različic Uredbe št. 650/2012 za opredelitev pojma „odločba“ v členu 3(1)(g) te uredbe uporabljena ista beseda „odločba“ (*idem per idem*).¹⁹

70. Zdi se, da se predložitveno sodišče ter nemška in francoska vlada z zavzemanjem za to, naj se člen 4 Uredbe št. 650/2012 ob upoštevanju opredelitve „odločbe“ iz člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 razlaga tako, da „odločanje“ temelji na izvajanju sodnih funkcij, pravzaprav sklicujejo na koncept „odločbe“, ki ga je Sodišče razvilo v svoji sodni praksi v zvezi s pravili bruseljskega sistema.

c) Pojem „odločbe“ v okviru pravil bruseljskega sistema

71. V okviru pravil bruseljskega sistema, s katerimi je – podobno kot s členom 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 – sodna odločba opredeljena kot „vsak[a] odločb[a], ki jo izda sodišče države članice“, ²⁰ je Sodišče pojasnilo, da mora „sodno odločbo“ izdati sodni organ, ki na podlagi lastne pristojnosti odloča o vprašanjih, ki so med strankami sporna.²¹

72. Pojavi se vprašanje, ali se ta opredelitev lahko uporabi v zvezi z Uredbo št. 650/2012.

73. Menim, da na podlagi člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 ni mogoče zahtevati, da se mora „odločba“ v smislu te določbe nanašati na vprašanja, ki so med strankami sporna. Na podlagi navedbe iz uvodne izjave 59 Uredbe je mogoče izpeljati sklep, da je to, ali je bila „odločba“ izdana v pravnem ali nepravdnem postopku, pravzaprav neupoštevno.

74. Zahteva „odločanja na podlagi lastnih pristojnosti“ pa se običajno nanaša na te lastnosti dejavnosti sodnega organa, zaradi katerih je njegova vloga meritorna, ne pa omejena na izvajanje pretežno pasivne funkcije, na primer na potrditev ali sprejemanje izjav volje strank postopka.²² Za odločbo torej ne gre pri sodni poravnavi, „saj je ta po naravi v bistvu pogodbeno, v smislu, da je njena vsebina odvisna predvsem od volje strank“. ²³ Vendar ni jasno, ali in kakršno dejavnost bi moral organ izvajati, da bi se lahko štelo, da izdaja „odločbo“ v smislu člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012.

19 Kot primer navajamo nemško različico („*Entscheidung*“ jede von einem Gericht eines Mitgliedstaats in einer Erbsache erlassene *Entscheidung* [...]“), angleško različico („*decision*“ means any *decision* in a matter of succession [...]“) ali francosko različico („*décision*“, toute *décision* en matière de succession [...]“). Vendar v nekaterih jezikovnih različicah opredeljeni pojem in opredelitveni pojem nista enaka. Na primer v poljski različici, v kateri je opredeljeni pojem v členu 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 „orzeczenie“, opredelitveni pojem pa „decyzja“ („*orzeczenie*“ oznacza każdą *decyzję* w sprawach dotyczących dziedziczenia“). Različni besedi imata vlogo opredeljenega pojma in opredelitvenega pojma v členu 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 tudi v španski in švedski različici Uredbe št. 650/2012.

20 Glej člen 25 Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), člen 32 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42) in člen 2(a) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1).

21 Glej sodbi z dne 2. junija 1994, Solo Kleinmotoren (C-414/92, EU:C:1994:221, točka 17), in z dne 14. oktobra 2004, Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615, točka 45).

22 Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota v zadevi Gothaer Allgemeine Versicherung in drugi (C-456/11, EU:C:2012:554, točka 38). V podobnem smislu so v zvezi s tem vprašanjem podane navedbe v teoriji. Glej X. Kramer, v: U. Magnus, P. Mankowski (Herausgebers), *Brussels I bis Regulation, Köln*, Verlag Otto Schmidt 2016, str. 987. Tako stališče je zagovarjano tudi v zvezi z Uredbo št. 650/2012. Glej P. Wautelet, v: A. Bonomi, P. Wautelet op.cit. v opombi 10, str. 68.

23 Sodba z dne 2. junija 1994, Solo Kleinmotoren (C-414/92, EU:C:1994:221, točka 18).

75. Treba je upoštevati, da na podlagi Uredbe št. 650/2012 „odločbe“ v smislu člena 3(1)(g) te uredbe izdajajo tudi izvensodni organi, ki izpolnjujejo pogoje, določene v členu 3(2) te uredbe. Res je sicer, da je namen teh pogojev zagotovitev, da imajo odločbe teh organov „podobno veljavo in učinek kot odločba sodnega organa glede iste zadeve,“ za katero se uporabi Uredba št. 650/2012 (člen 3(2)(b)). Vendar to ne pomeni, da je prag zahtev, ki morajo biti izpolnjene, da je mogoče govoriti o „odločbi“, enako visok kot v okviru pravil bruseljskega sistema, zlasti kar zadeva dejavnost, povezano z izdajo odločbe. Še manj pa to pomeni, da mora biti posledica „odločanja“ v pomenu iz člena 4 Uredbe št. 650/2012 izdaja „odločbe“ v smislu opredelitve, ki jo je v okviru bruseljskega sistema oblikovalo Sodišče.

76. Cilj pravil bruseljskega sistema je – v skladu z uvodnima izjavama 3 in 6 Uredbe št. 1215/2012 – namreč zagotoviti prost pretok sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, medtem ko ima Uredba št. 650/2012 cilje, ki presegajo to problematiko. V skladu z uvodno izjavo 7 te uredbe je tak cilj zlasti odprava težav v zvezi z uresničevanjem dednih pravic v zadevah s čezmejnimi posledicami. Pri razlagi pravil o pristojnosti iz te uredbe se zato ne bi smelo izhajati iz predpostavke, da je njen cilj izključno določitev organov, pristojnih za izdajanje odločb, da bi se preprečilo izdajanje nezdružljivih odločb. To bi lahko bil indic za sklepanje, da se pravila o pristojnosti ne uporabijo zgolj v zvezi s temi postopki, v katerih sodni organi izdajo „odločbe“ v smislu člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012.

77. Glede na zgornje preudarke menim, da ugotovitve, ki jih je mogoče izpeljati iz jezikovne razlage člena 4 Uredbe št. 650/2012, niso nedvoumne; zato bi jih bilo treba preučiti še glede na sistematično ter nemške in francoske vlade na podlagi vključitve člena 64 v Uredbo mogoče sklepati, da s členom 4 te uredbe ni urejena pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju.

4. Sistematična razlaga

a) Člen 4 Uredbe št. 650/2012 v kontekstu drugih določb poglavja II te uredbe

78. Glede na dvoumne ugotovitve, izpeljane iz jezikovne razlage, bom člen 4 Uredbe št. 650/2012 razlagal še v kontekstu drugih določb te uredbe. Pri tem bom zlasti upošteval določbe iz njenega poglavja II, saj je z njimi – tako kot s členom 4 te uredbe – urejena pristojnost v zvezi s postopki v zapuščinskih zadevah. Ugotovil bom torej, ali je z drugimi pravili o pristojnosti iz tega poglavja pristojnost urejena za take postopke, v katerih ne pride do izdaje „odločbe“ v smislu člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012.

79. Preučiti je treba člen 13 Uredbe št. 650/2012, s katerim je urejena pristojnost za sprejemanje izjav v zvezi z dedovanjem (izjav o sprejemu dediščine, volila ali nujnega deleža ali o odpovedi dediščini, volilu ali nujnem deležu ali izjavo o omejitvi odgovornosti za obveznosti, ki izhajajo iz zapuščine). Ta člen določa, da imajo „[p]oleg sodišča, ki je pristojno za odločanje o dedovanju v skladu s to uredbo“, pristojnost za sprejemanje takih izjav tudi sodišča države članice običajnega prebivališča osebe, ki lahko poda tako izjavo.

80. Formulacija „[p]oleg sodišča, ki je pristojno za odločanje o dedovanju v skladu s to uredbo,“ bi lahko pomenila, da je s pravili o pristojnosti iz poglavja II Uredbe št. 650/2012 – vključno s členom 4 – urejena tudi pristojnost za sprejemanje izjav v zvezi z dedovanjem, čeprav se to ne zgodi v okviru postopkov, v katerih pride do izdaje „odločbe“ v smislu člena 3(1)(g) te uredbe. To bi pomenilo, da *odločanje* v okviru Uredbe št. 650/2012 ne pomeni le izdajanja „odločb“ v smislu člena 3(1)(g) te uredbe.

81. V prid taki razlagi govori tudi navedba iz uvodne izjave 32 Uredbe št. 650/2012, na podlagi katere je mogoče sklepati, da je bil člen 13 določen zato, da bi „olajšali položaj dedičev in volilobjemnikov“, in ne zato, da bi se uredila pristojnost v zvezi z vprašanjem, na katerega se druga pravila o pristojnosti iz Uredbe ne nanašajo.

82. Do podobnih ugotovitev se pride, če se člen 13 Uredbe št. 650/2012, v katerem je bil uporabljen predlog „poleg“, analizira glede na okvir urejanja, v katerega je bil umeščen. Poglavje II se začneja z določbo, s katero je urejena splošna pristojnost „za odločanje o celotnem dedovanju“ (člen 4). Na podlagi nadaljnjih določb tega poglavja je pristojnost priznana – ves čas za enako področje, torej za „odločanje o celotnem dedovanju“ – sodiščem drugih držav članic, če so izpolnjeni pogoji, določeni v teh določbah (členi 5, 7, 9, 10 in 11).

83. Člen 13 Uredbe je bil torej umeščen na konec sosledja določb, v katerih so zaporedno naštet ta sodišča, ki so pristojna za odločanje o vseh vprašanih, povezanih z dedovanjem po neki osebi. Kadar gre pri „odločanju o celotnem dedovanju“ za sprejemanje izjav v zvezi z dedovanjem, so „poleg“ teh sodišč pristojna tudi sodišča države članice običajnega prebivališča osebe, ki tako izjavo lahko poda.

84. Prav tako ni mogoče izključiti položaja, v katerem država članica določi poseben postopek poravnave pred sodišči „v pravem pomenu besede“,²⁴ ki se lahko konča le s sodno poravnavo, sicer zapuščinska vprašanja ostanejo nerešena. Nisem prepričan, da se pravila o pristojnosti iz Uredbe št. 650/2012 za take postopke ne bi uporabila. V uvodni izjavi 36 Uredbe št. 650/2012 je sicer res omenjena možnost, da stranke vprašanja v zvezi z dedovanjem uredijo sporazumno v postopkih poravnave, ki jih vodijo organi, za katere pravila o pristojnosti ne veljajo. Vendar se to nanaša na postopke, ki jih ne vodijo sodni organi, temveč „izvensodni organi, kot so notarji“. Tako poravnavo pred takšnim izvensodnim organom pa bi moralo v vsakem primeru potrditi sodišče, medtem ko bi v postopku, o katerem je govora, do poravnave prišlo pred sodnim organom.

85. Ob upoštevanju zgornjih preudarkov menim, da je glede na sistematično razlago določb Uredbe št. 650/2012 s členom 4 te uredbe urejena pristojnost v zvezi s postopki, ki jih vodijo sodni organi države članice, če se ti postopki nanašajo na vprašanja, za katera se lahko šteje, da so zajeta s „celotnim dedovanjem“.

b) Razmerje med členom 64 Uredbe št. 650/2012 in členom 4 te uredbe

86. Nemška in portugalska vlada trdita, da je treba na podlagi vključitve člena 64 v Uredbo št. 650/2012 sklepati, da s členom 4 te uredbe ni urejena pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. Ti vladi menita, da bi bil v nasprotnem primeru člen 64 Uredbe odveč, pristojnost v zvezi s postopki za izdajo evropskega potrdila o dedovanju pa bi bilo treba določati na podlagi člena 4 Uredbe. Tako stališče mora torej temeljiti na predpostavki, da gre pri evropskem in nacionalnem potrdilu o dedovanju za instrumenta, ki imata enako ali vsaj podobno naravo.

87. Komisija v zvezi s tem vprašanjem zavzema nasprotno stališče in meni, da pomeni člen 64 Uredbe št. 650/2012 *lex specialis* glede na člen 4 navedene uredbe. Zato iz člena 64 Uredbe št. 650/2012 ni mogoče izpeljati sklepa, da se člen 4 te uredbe ne uporablja za postopke za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju. V podobnem smislu je svoje stališče oblikovala tudi poljska vlada.

88. Ne da bi želel v tem okviru presoditi o vprašanju glede podobnosti med evropskim in nacionalnimi potrdili o dedovanju, pa je treba opozoriti, da se zdi, da nemška in portugalska vlada v svoji argumentaciji nista povsem ustrezno dojeli vloge, ki jo ima člen 64 v sistemu pravil, določenih z Uredbo št. 650/2012.

²⁴ Glej drugi stavek uvodne izjave 20 Uredbe št. 650/2012. Glej tudi preudarke iz točk od 59 do 63 teh sklepnih predlogov.

89. Prvič, nacionalna potrdila o dedovanju so instrumenti, ki učinkujejo na podlagi nacionalnih določb, ki so del pravnega sistema dane države članice, medtem ko je evropsko potrdilo o dedovanju nov instrument prava Unije.

90. Zato je bilo treba za evropsko potrdilo o dedovanju že v sami Uredbi vzpostaviti avtonomno pravno ureditev. Treba je bilo zagotoviti njegovo enotno uporabo v vseh državah članicah in odpraviti dvome o razlagi, do katerih bi lahko prišlo v zvezi z opredelitvijo evropskega potrdila o dedovanju v okviru Uredbe št. 650/2012. Zakonodajalec Unije pri tem ni določil, kakšna je pravna narava evropskega potrdila o dedovanju. Zato ni jasno, ali pomeni to potrdilo „odločbo“ (člen 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012) ali „javno listino“ (člen 3(1)(i) Uredbe) ali pa ne spada v nobeno od teh kategorij. Sicer pa nedvoumen odgovor na to vprašanje niti ni bil potreben, ker podlaga za priznavanje evropskega potrdila o dedovanju niso določbe, ki se nanašajo na odločbe in javne listine, vprašanje pristojnosti pa je urejeno s členom 64 te uredbe.

91. Drugič, v členu 64 Uredbe št. 650/2012 ni ponovljena vsebina člena 4 te uredbe, ampak je urejena pristojnost v zvezi s postopki za izdajo evropskega potrdila o dedovanju, in sicer ob sklicevanju na izbrane določbe poglavja II. To so členi 4, 7, 10 in 11 te uredbe.

92. Tretjič, s členom 64 Uredbe št. 650/2012 je področje uporabe določb o pristojnosti razširjeno tako, da ne zajema le „sodišč“ v smislu člena 3(2) te uredbe (člen 64(a)), temveč tudi druge organe, ki so po nacionalnem pravu pristojni za obravnavanje dednih zadev (člen 64(b)). Za izdajanje evropskega potrdila o dedovanju se torej lahko pooblasti: „sodni organ“, „drug organ in pravni strokovnjak“, če ta organ ali pravni strokovnjak izpolnjujeta določene pogoje (člen 3(2) v povezavi s členom 64(a) Uredbe št. 650/2012), pa tudi „drug organ, ki je po nacionalnem pravu pristojen za obravnavanje dednih zadev“ (člen 64(b) te uredbe), čeprav ne izpolnjuje pogojev iz člena 3(2) Uredbe.

93. Glede na te preudarke menim, da na podlagi vključitve člena 64 v Uredbo št. 650/2012 ni mogoče sklepati, da se člen 4 te uredbe ne uporablja v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju.

5. *Teleološka razlaga*

94. V nadaljevanju bom ugotovitve, ki izhajajo iz sistematične razlage, postavil nasproti argumentom, ki se nanašajo na cilje Uredbe št. 650/2012. Taki argumenti so namreč jasno prisotni v stališčih nemške in poljske vlade, ki pa sta na njihovi podlagi prišli do drugačnih ugotovitev.

95. Nemška vlada navaja, da bi v primeru, če bi se pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju določala na podlagi člena 4 Uredbe št. 650/2012, prišlo do položaja, v katerem bi lahko nacionalna potrdila o dedovanju izdajali izključno organi ene države članice. To bi bili organi države članice, v kateri se lahko izda evropsko potrdilo o dedovanju. V praksi bi bila posledica te možnosti ta, da bi bila – v nasprotju s členom 62(2) Uredbe št. 650/2012 – za zainteresirane stranke uporaba evropskega potrdila o dedovanju obvezna.

96. Po mnenju nemške vlade pa bi bila lahko v nekaterih primerih uporaba nacionalnih potrdil o dedovanju, ki jih izdajo druge države članice, ugodnejša od uporabe evropskega potrdila o dedovanju. To, da bi bila zainteresiranim strankam odvzeta možnost uporabe nacionalnih potrdil o dedovanju, ki jih izdajajo sodišča drugih držav članic, bi bilo zato v nasprotju z namenom Uredbe št. 650/2012. Ta pa je v skladu z uvodno izjavo 67 te uredbe to, da se v interesu dedičev pripomore k temu, da se dedovanje s čezmejnimi posledicami lahko uredi hitro, nemoteno in učinkovito.

97. Poljska vlada pa meni, da je treba za upravičeno in zaželeno šteti rešitev, zaradi katere bi se povečal pomen evropskega potrdila o dedovanju.

a) O obvezni naravi evropskega potrdila o dedovanju

98. Ne strinjam se s stališčem nemške vlade, da bi razlaga člena 4 Uredbe št. 650/2012, ki bi pripeljala do njegove uporabe za postopke o izdaji nacionalnih potrdil o dedovanju, pomenila, da bi bila uporaba evropskega potrdila o dedovanju v nekaterih primerih v praksi obvezna.

99. Prvič, zaradi take razlage člena 4 Uredbe št. 650/2012 zainteresirane stranke ne izgubijo možnosti pridobitve nacionalnih potrdil o dedovanju v državi članici, katere organi so pristojni za izdajo evropskega potrdila.

100. Drugič, zdi se, da nemška vlada člen 62(2) Uredbe št. 650/2012, ki določa, da uporaba evropskega potrdila o dedovanju ni obvezna, razume izključno tako, da je s to določbo opredeljeno razmerje med evropskim potrdilom o dedovanju in nacionalnimi potrdili o dedovanju. Vendar je to vprašanje urejeno izključno v členu 62(3) te uredbe. Člen 62(2) Uredbe pa se ne nanaša le na nacionalna potrdila o dedovanju, ampak tudi – kar izhaja iz navedbe v drugem stavku uvodne izjave 69 te uredbe – na vse „instrumente, ki so na voljo v skladu s to uredbo“ in ki jih dediči lahko uporabljajo. V tem je izražena neobveznost uporabe evropskega potrdila o dedovanju, določena v členu 62(2) Uredbe.

101. Zato ne menim, da je zaradi tega, da se pristojnost v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju določa na podlagi člena 4 Uredbe št. 650/2012, uporaba evropskega potrdila o dedovanju v praksi obvezna.

b) O ciljih Uredbe št. 650/2012

102. Ne dvomim, da se lahko prizna, da je možnost hitrega, nemotenega in učinkovitega urejanja dedovanja eden od ciljev Uredbe št. 650/2012. Prav tako ne morem vnaprej izključiti, da je to, da se dedičem omogoči, da instrumente, s katerimi je mogoče urejati dedovanje, pridobijo v državi članici, ki ni ta, katere organi so pristojni v skladu z Uredbo št. 650/2012, v nekaterih okoliščinah lahko v njihovem interesu.

103. Vendar je bil, prvič, temeljni cilj, zaradi katerega je bila sprejeta Uredba št. 650/2012 – kot je razvidno iz njenih uvodnih izjav 7 in 8 – čim večja uskladitev kolizijskih pravil in pravil o pristojnosti, ki se uporabijo za urejanje dedovanja.²⁵

104. V tem kontekstu prav tako velja poudariti, da so v skladu z uvodno izjavo 27 Uredbe št. 650/2012 pravila te uredbe zasnovana tako, da bo organ, ki obravnava dedovanje, v večini primerov uporabil svoje pravo. V skladu s členom 21(1) Uredbe je pravo, ki se praviloma uporablja za celotno dedovanje, pravo države, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče. Taka določitev prava, ki se uporabi, je skladna z navezno okoliščino za določitev pristojnosti iz člena 4 te uredbe, v skladu s katerim so za odločanje o celotnem dedovanju pristojna sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče.

105. Uporaba nacionalnih pravil o pristojnosti v zvezi s postopki za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju je v nasprotju s prizadevanji za uskladitev pravil o pristojnosti in kolizijskih pravil v Uniji. To je razvidno iz okoliščin spora v glavni stvari, v katerem je bilo – na podlagi nacionalnih pravil o pristojnosti – nemško sodišče naprošeno, naj izda nacionalno potrdilo o dedovanju na podlagi francoskega prava.

²⁵ Glej moje sklepne predloge v zadevi Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, točka 26).

106. Drugič, glede na pojasnila iz uvodne izjave 34 Uredbe št. 650/2012, bi morala ta pripomoči k pravilnemu delovanju pravosodja v Uniji. S tem se uresničuje eden od ciljev Uredbe št. 650/2012, ki je v skladu z uvodno izjavo 59 te uredbe vzajemno priznavanje odločb, izdanih v državah članicah v dednih zadevah.

107. Nemška vlada sicer meni, da nacionalno potrdilo o dedovanju, kot je to, na katerega se nanaša postopek v glavni stvari, ni „odločba“ v smislu Uredbe št. 650/2012. Vendar iz navedbe v uvodni izjavi 35 Uredbe izhaja, da se prizadevanja za preprečevanje nezdržljivosti nanašajo na vse instrumente, ki so upoštevni za urejanje dedovanja, vključno s tistimi, ki jih izdajajo izvensodni organi, za katere ne veljajo pravila za določanje pristojnosti v skladu s to uredbo. Pri tem gre tudi za preprečevanje položajev, v katerih bi prišlo do nasprotja med nacionalnim potrdilom o dedovanju in drugimi instrumenti, za katere se uporablja Uredba, vključno z evropskim potrdilom o dedovanju. To potrjuje zgornjo ugotovitev, da s pravili iz Uredbe pristojnost ni urejena le v zvezi s postopki, ki jih vodijo sodni organi in v katerih se izdajajo „odločbe“ v smislu člena 3(1)(g) Uredbe.²⁶

108. V tem okviru je treba spomniti, da so bila z Uredbo št. 650/2012 določena enotna kolizijska pravila, na podlagi katerih se določi pravo, ki se uporabi za celotno dedovanje (člen 23(1) Uredbe št. 650/2012). Vendar pa se nekatera vprašanja, ki so lahko pomembna pri urejanju dedovanja, presojajo na podlagi prava, ki se določi na podlagi nacionalnih kolizijskih pravil. Na to je opozorjeno v uvodnih izjavah od 11 do 13 in 71, tretji stavek, te uredbe. Zaradi tega bi lahko prišlo do položajev, v katerih bi organi posameznih držav članic izdali nasprotujoče si instrumente za ureditev dedovanja.²⁷

109. V sodbi Kubicka²⁸ je Sodišče izrazilo mnenje, da taka razlaga določb Uredbe št. 650/2012, zaradi katere bi prišlo do „razdrobljenosti zapuščine“, razumljene kot presojanje nekaterih vprašanj, upoštevni za dedovanje, na podlagi nacionalnih kolizijskih pravil, ne bi bila v skladu s cilji, ki se uresničujejo s to uredbo. Zaradi tega bi lahko prišlo do izdajanja nasprotujočih si instrumentov, s katerimi je mogoče urejati dedovanje. Čeprav se je stališče, izraženo v sodbi Kubicka²⁹, nanašalo na vprašanja, povezana s področjem uporabe prava, ki se uporabi za dedne zadeve, pa menim, da ga je mogoče obravnavati kot nekakšno vodilo, ki je lahko v pomoč pri razlagi določb Uredbe št. 650/2012, ki se nanašajo na druga vprašanja.

110. S takšno razlago določb Uredbe št. 650/2012, v skladu s katero se pristojnost določa na podlagi pravil iz te uredbe tudi v zvezi s postopki za izdajo nacionalnega potrdila o dedovanju, se pripomore k uresnitvi tega cilja. Z njo se namreč omeji možnost, da se v različnih državah članicah izdajo nasprotujoča si nacionalna potrdila o dedovanju in drugi instrumenti, vključno z evropskimi potrdili o dedovanju, odločbami in javnimi listinami.

111. Tretjič, čeprav bi interes zapustnikov lahko pomenil argument v prid določeni usmeritvi pri razlagi pravil o pristojnosti, pa v tem kontekstu ni mogoče spregledati pomena interesa pravilnega delovanja pravosodja.

26 Glej točko 76 teh sklepnih predlogov.

27 Velja spomniti tudi na to, da z Uredbo št. 650/2012 – kot je pojasnjeno v členu 75(1) te uredbe – niso odpravljene te dvostranske konvencije, ki so bile s tretjimi državami sklenjene pred datumom sprejetja te uredbe. V njih je področje njihove uporabe pogosto določeno na podlagi okoliščin, ki se nanašajo na državljanstvo zapustnika. To pomeni, da bodo v zvezi s dejanskimi položaji, ki spadajo na področje uporabe teh konvencij, organi države članice, ki jih konkretna konvencija zavezuje, uporabili pravila o pristojnosti in kolizijska pravila iz teh konvencij. Posledica uporabe teh pravil pa so lahko rešitve, ki so v nasprotju s temi, ki izhajajo iz uporabe Uredbe št. 650/2012.

28 Sodba z dne 12. oktobra 2017, (C-218/16, EU:C:2017:755, točka 57).

29 Sodba z dne 12. oktobra 2017, (C-218/16, EU:C:2017:755).

112. V okviru Uredbe št. 650/2012 je izraz želje po zagotovitvi pravilnega delovanja pravosodja na primer prizadevanje za preprečevanje položajev, v katerih bi bili v pravnem prometu v uporabi nasprotujoči si instrumenti, tako da bi bilo dedovanje mogoče urejati ne le v interesu dediča, temveč tudi ob upoštevanju interesa pravilnega delovanja pravosodja.³⁰ Podobno je treba presojati tudi že omenjeno prizadevanje za zagotovitev ujemanja med *ius* in *forum*, o katerem je bilo govora v točki 104 teh sklepnih predlogov.

113. Zakonodajalec Unije je poleg tega za primere, v katerih je glede na interes dedičev videl potrebo, da se dedovanje uredi v državi članici, ki ni ta, katere organi so načeloma pristojni na podlagi pravil o pristojnosti iz Uredbe št. 650/2012, določil jasno pravilo. S členom 13 Uredbe št. 650/2012 je na primer priznal pristojnost za sprejemanje izjav glede dedovanja sodiščem države članice, v kateri ima oseba, ki lahko poda tako izjavo, običajno prebivališče.

114. Zato se ne strinjam s tem, da cilji Uredbe št. 650/2012 govorijo v prid temu, da se jo v nasprotju s sklepi, ki izhajajo iz njene sistematične razlage, razlaga tako, da lahko dediči nacionalna potrdila o dedovanju, ki jih izdajo sodni organi, pridobijo v državi članici, ki ni ta, katere organi so pristojni v skladu s to uredbo.

6. Zgodovinska razlaga

115. Zdi se, da so sklepi, ki so zgoraj izpeljani iz sistematične in teleološke razlage, potrjeni tudi z zgodovinsko razlago Uredbe št. 650/2012.

116. V prvotnem predlogu Komisije je bilo določeno, da evropsko potrdilo o dedovanju „ne nadomešča notranjih postopkov“ (člen 36(2), drugi stavek, predloga uredbe št. 650/2012³¹). Vendar je bilo v točki 4.6 obrazložitvenega memoranduma pojasnjeno, da evropsko potrdilo o dedovanju „ne nadomešča potrdil, ki veljajo v nekaterih državah članicah“. Ta formulacija je bila uporabljena tudi v členu 62(3), prvi stavek, Uredbe št. 650/2012, ki ustreza členu 36(2) predloga uredbe.³² V točki 4.6 obrazložitvenega memoranduma je bilo pri tem pojasnjeno, da se „v državi članici pristojnega organa [...] status dedičev in pooblastila upravitelja zapuščine ali izvršitelja oporoke dokazujejo po nacionalnem postopku“.³³

117. V predlogu uredbe je bil pomen nacionalnih postopkovnih pravil torej omejen na vprašanja, povezana s potekom postopka, ki se mora voditi „v državi članici pristojnega organa“. Vendar se po mojem mnenju ni izhajalo iz tega, da se ta pristojnost določa v skladu z nacionalnim pravom.

118. Zato je mogoče zagovarjati stališče, da se je že v zgodnji fazi zakonodajnega postopka predpostavljalo, da se bo mednarodna pristojnost organov držav članic za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju določala v skladu z enotnimi pravili o pristojnosti iz Uredbe, in ne na podlagi nacionalnega prava. Ni razvidno, da so bile v sprejeti različici Uredbe v zvezi s tem uvedene spremembe, saj člen 62(3) Uredbe št. 650/2012 ustreza cilju, ki naj bi se uresničeval s členom 36(2) predloga uredbe.

30 V tem smislu glej sodbe z dne 3. aprila 2014, Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, točka 58); z dne 20. aprila 2016, Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282), in z dne 4. maja 2017, HanseYachts (C-29/16, EU:C:2017:343, točka 25).

31 Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (COM(2009) 154 final – COD 2009/0157).

32 Uvedba takšne spremembe besedila predloga uredbe je bila predlagana tudi v teoriji. Glej delo, navedeno v opombi 8, št. 280.

33 Moj poudarek.

7. Ugotovitve v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje

119. Ob upoštevanju zgoraj predstavljene argumentacije, tega, da so rezultati uporabe jezikovne razlage nezadovoljivi, ter jasnih ugotovitev, ki izhajajo iz sistematične in teleološke razlage ter so podprte z zgodovinsko razlago, menim, da je s členom 4 Uredbe št. 650/2012 urejena pristojnost v zvezi s postopki, ki jih vodijo sodni organi držav članic, če se ti postopki nanašajo na vprašanja, za katera je mogoče šteti, da spadajo v okvir „celotnega dedovanja“.

120. Glede na zgoraj podane argumente predlagam, naj Sodišče na vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako: Člen 4 Uredbe št. 650/2012 je treba razlagati tako, da je z njim urejena pristojnost tudi za postopke za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki tečejo pred sodnimi organi države članice.

VI. Predlog

121. Glede na zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je predložilo Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija), odgovori tako:

Člen 4 Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju je treba razlagati tako, da je z njim urejena pristojnost tudi za postopke za izdajo nacionalnih potrdil o dedovanju, ki tečejo pred sodnimi organi države članice.